

IS VREEMD GENOEG GENOEG?

Sjef Barbiers

1. *Het probleem*¹

Er zijn in het Nederlands bijwoorden die zowel links op het middenveld kunnen staan als rechts, zoals *vaak* in (1a). Er zijn er ook die alleen maar links op het middenveld kunnen staan, zoals vermoedelijk in (1b). En er zijn er die alleen maar rechts op het middenveld kunnen voorkomen, zoals *vreemd* in (1c).²

- (1) a Marie heeft <vaak> niet <vaak> gekeken.
- b Marie heeft <vermoedelijk> niet <*vermoedelijk> gekeken.
- c Marie heeft <*vreemd> niet <vreemd> gekeken.

De onmogelijkheid van (1c) **Marie heeft vreemd niet gekeken* kan geen zuiver semantische oorzaak hebben. Er valt immers gemakkelijk een zinvolle interpretatie voor deze zin te bedenken: 'Het is vreemd dat Marie niet heeft gekeken', analoog aan de zin in (2):

- (2) Marie heeft waarschijnlijk niet gekeken.
 'Het is waarschijnlijk dat Marie niet heeft gekeken.'

Zinnen als **Marie heeft vreemd niet gekeken* kunnen worden gered door insertie van het bijwoord *genoeg*, zoals in (3a,b).

- (3) a Marie heeft vreemd *(genoeg) niet gekeken.

1 Ik dank Marc van Oostendorp voor commentaar op een eerdere versie. Fouten blijven de mijne.

2 Met middenveld wordt bedoeld het stuk van de zin tussen de V2-positie, d.w.z. de positie van het vervoegde werkwoord in de hoofdzin, en de werkwoordspositie aan het eind van de zin. De asymmetrische distributie van bijwoorden in (1) heeft niet speciaal iets te maken met de aanwezigheid van *niet*. *Niet* is hier gebruikt om de onderverdeling in linker- en rechtermiddenveld zichtbaar te maken, maar dat kan ook met bijvoorbeeld *meestal* of *soms*.

b Jan heeft grappig *(genoeg) vaak gekeken.

Er rijzen nu enkele interessante vragen:

- (i) Waarom kunnen leden van de adverbiale klasse waartoe *vreemd* en *opmerkelijk* behoren (veelal adverbia van wijze of hoedanigheid) niet in het linkermiddenveld staan?
- (ii) Waarom kunnen zulke adverbia daar wel staan als *genoeg* geïnserteerd wordt?
- (iii) Welke (betekenis)bijdrage levert *genoeg* aan de gehele zin?
- (iv) Waarom is het juist *genoeg* dat deze functie heeft, en kan bijvoorbeeld het bijna synonieme *voldoende* deze functie niet vervullen?
- (v) Heeft *genoeg* in deze constructie dezelfde syntactische eigenschappen als andere voorkomens van *genoeg*?

In dit artikel onderzoeken we de eigenschappen van *genoeg*-insertie om een antwoord te vinden op de meeste van bovenstaande vragen. Het verplichte karakter van *genoeg*-insertie blijkt te herleiden tot de combinatorische eigenschappen van adverbia zoals *vreemd* en *opmerkelijk*. Zulke adverbia kunnen alleen met een predikaat worden samengevoegd, niet met een argument. Samenvoeging met een argument is slechts mogelijk met behulp van *genoeg*.

2. *Vreemd genoeg is niet voldoende*

2.1 *Hulp-genoeg*

Genoeg in de *genoeg*-insertie constructie lijkt heel anders dan andere voorkomens van *genoeg*. Om te beginnen lijkt *genoeg* bij *genoeg*-insertie geen betekenisbijdrage te leveren. De betekenis van zin (4a) is eerder (4b) dan (4c), en de betekenis van (4d) is eerder (4e) dan (4f).

- (4) a Marie heeft vreemd genoeg niet gebeld.
b Het is vreemd dat Marie niet gebeld heeft.
c Het is vreemd genoeg dat Marie niet gebeld heeft.
d Jan houdt er jammer genoeg mee op.
e Het is jammer dat Jan ermee ophoudt.
f Het is jammer genoeg dat Jan ermee ophoudt.

Ten tweede is links op het middenveld de aanwezigheid van *genoeg* bij deze klasse van

adverbia verplicht. Rechts op het middenveld hoeft *genoeg* niet aanwezig te zijn. Het kan wel, en geeft dan betekenisverschil:

- (5) a Jan heeft wel grappig gesproken.
b Jan heeft wel grappig genoeg gesproken.

Ten derde kan *genoeg* bij verplichte *genoeg*-insertie niet vervangen worden door *voldoende*. (6a,b). Dat kan wel in de zinnen (4c,f) en levert bijvoorbeeld de zinnen in (6c,d) op.

- (6) a *Marie heeft voldoende vreemd niet gebeld.
b *Jan houdt er voldoende jammer mee op.
c Het is voldoende vreemd dat Marie niet gebeld heeft om de politie te waarschuwen.
d Het is voldoende jammer dat Jan ermee ophoudt om in tranen uit te barsten.

Ten vierde kan er bij 'gewoon' *genoeg* (7a,b) wel een *om*-zin verschijnen, maar niet bij *genoeg*-insertie (6c).

- (7) a Jantje heeft niet raar genoeg gepraat om hem straf te geven.
b Het praten van Jantje was niet raar genoeg om hem straf te geven.
c Jantje heeft raar genoeg niet gepraat (* om hem straf te geven).
d Het praten van Jantje was raar (* om hem straf te geven).

Zin (7c) met de *om*-zin is ongrammaticaal ondanks dat er een aanvaardbare interpretatie voor te bedenken is: 'Dat Jantje niet gepraat heeft is raar genoeg om hem straf te geven.' Wat de mogelijkheid van een *om*-zin betreft, gedraagt *raar genoeg* in (7c) zich dus als *raar* zonder *genoeg* in (7d), niet als *raar genoeg* in (7a,b).

Ten slotte kan er bij *genoeg*-insertie geen *voor*-PP aanwezig zijn die de rol van *experiencer* draagt, terwijl dit wel mogelijk is bij gewoon *genoeg*. Om dit te kunnen aantonen moeten we uiteraard een adverbium nemen dat niet zelf al een *voor*-PP bij zich kan hebben, zoals *dom*.

- (8) a Dat antwoord was dom (*voor mij).
b Dat antwoord was dom genoeg voor mij om de student meteen een onvoldoende te geven.
c Marie heeft dom genoeg (*voor mij) niet gegeten.

We hebben nu vijf verschillen tussen wat we verder zullen noemen hulp-*genoeg* in de *genoeg*-insertie constructie en gewoon *genoeg*: gewoon *genoeg* levert een betekenisbijdrage, hulp-*genoeg* lijkt dat niet te doen (maar zie paragraaf 4); insertie van hulp-*genoeg* is bij een bepaalde klasse van adverbia verplicht, gewoon *genoeg* kan ook afwezig zijn (zij het niet met behoud van betekenis); gewoon *genoeg* kan worden vervangen door *voldoende*, hulp-*genoeg* niet; gewoon *genoeg* neemt een *om*-zin, hulp-*genoeg* niet, bij gewoon *genoeg* kan de *experienter*-rol worden uitgedrukt in een *voor*-PP maar bij hulp-*genoeg* niet. Op grond van deze vijf verschillen mogen we concluderen dat de aanwezigheid van hulp-*genoeg* afgedwongen wordt door de syntaxis.

2.2 *Genoeg als affix*

Voordat de vraag waarom hulp-*genoeg* aanwezig moet zijn beantwoord kan worden, moet eerst de syntactische status ervan opgehelderd worden. Hulp-*genoeg* lijkt een suffix te zijn, net als gewoon *genoeg* bij adjectieven en adverbia, maar in tegenstelling tot *genoeg* bij nomina. De aanwezigheid van *genoeg* bij een adjectief of adverbium blokkeert adjectivale flexie en comparatiefformatie; bij een nomen zijn het verkleinwoord- en meervoudsuffix gewoon mogelijk bij aanwezigheid van *genoeg*.

- (9) a *vreemder *genoeg*
 b een vreemd(*e) *genoeg* (*e) opmerking³
 c boekjes *genoeg*

Genoeg kan zowel links als rechts van een nomen staan, maar alleen maar rechts van een adjectief of adverbium:

- (10) a *Genoeg* goede boeken zijn er om je te amuseren.
 b Boeken *genoeg* zijn er om je te amuseren.
 c Vreemd *genoeg* belt Marie niet.
 d **Genoeg* vreemd belt Marie niet.

Als *genoeg* op een nomen volgt, is adjacentie niet strikt vereist, maar als *genoeg* op een adjectief of een adverbium volgt wel:

2 De aanname dat *genoeg* hier een suffix is, verklaart niet waarom flexie op *genoeg* onmogelijk is; flexie op adjectivale affixen is immers gewoonlijk mogelijk.

- (11) a ?Boeken over voetballen *genoeg* waren er om de hele dag te kunnen lezen.
 b *Vreemd voor ons *genoeg* belde Marie niet.

Als het bijbehorende nomen vooropgeplaatst wordt, kan *genoeg* in zijn basispositie blijven staan. Dat kan niet bij adjectieven en adverbia.

- (12) a Boeken zal Jan wel *genoeg* ____ bezitten.
 b *Vreemd heeft Marie ____ *genoeg* niet gebeld.
 c *Vreemd is het ____ *genoeg* dat Marie niet belt.

De conclusie van deze paragraaf luidt dat hulp-*genoeg* een suffix is dat om syntactische redenen op een bijwoord van hoedanigheid of wijze zoals *vreemd* of *prettig* moet verschijnen als dat bijwoord in het linkermiddenveld staat.

Dit betekent overigens niet dat het suffix *-genoeg* net zo iets is als het suffix *-wijze*: het verschil tussen de twee is dat *-genoeg* volstrekt productief is terwijl *-wijze* maar bij een heel beperkte groep adverbia kan voorkomen. Dit wordt geïllustreerd in (13):

- (13) a Jan heeft opvallend *-genoeg* /-erwijze alles al opgelost.
 b Jan heeft gek *-genoeg* / *-erwijze alles al opgelost.

Het onderscheid lijkt te zijn dat *-wijze* een morfologisch suffix is en *-genoeg* een syntactisch suffix.

Genoeg-insertie moet gezien worden als een laatste redmiddel, want het kan niet plaats vinden als een adverbium zonder *genoeg* op het linkermiddenveld kan staan:

- (14) a Marie heeft vermoedelijk (**genoeg*) niet gebeld.
 b Marie heeft helaas (**genoeg*) niet gewerkt vandaag.

De verschillen tussen verschillende voorkomens van *genoeg* zijn samengevat in tabel 1 (op p. 20).⁴

4 Marc van Oostendorp meldt mij dat er in het Brabants nog een verschil is tussen gewoon *genoeg* en hulp-*genoeg*: alleen gewoon *genoeg* kan worden vervangen door *zat*. Ongrammaticaal is **Hij komt jammer zat niet*. Aangezien *zat* zich voor het overige wel als een suffix lijkt te gedragen moeten we concluderen dat de suffixstatus kennelijk onvoldoende is om op te kunnen treden in de functie van hulp-*genoeg*.

Tabel 1

	hulp- <i>genoeg</i>	adnominaal <i>genoeg</i>	ad-adjectivaal <i>genoeg</i>
betekenis	?	+	+
syntactisch verplicht	+	-	-
= voldoende	-	+	+
<i>om</i> -zin	-	+	+
experienter	-	+	+
flexie	-	+	-
tweezijdig t.o.v. A/N	-	+	-
adjacent aan A/N	+	-	+
stranding	-	+	-

3. Argumentmodificerende en predikaatmodificerende

3.1 Modificatie van werkwoordsgroepen

Nu dan de vraag wat de aanwezigheid van hulp-*genoeg* afdwingt. Een mogelijkheid die direct verworpen kan worden is dat het suffix *genoeg* van een adjectief een adverbium maakt. Ten eerste kan *genoeg* aan een predicatief gebruikt adjectief worden gehecht zonder dat de categoriale status van dat adjectief verandert (15a). Ten tweede kunnen, zoals we al eerder gezien hebben, adjectieven uit de klasse van *vreemd* en *prettig* rechts op het middenveld optreden als adverbium zonder dat er een suffix nodig is (15b):

- (15) a Het is prettig genoeg dat Marie niet belt.
b Marie heeft <*prettig> niet <prettig> gewerkt.

De verklaring voor verplichte *genoeg*-insertie moet dan wel gezocht worden in de syntactische positie van het adverbium. De vraag kan op basis van (15b) als volgt geherformuleerd worden: Wat is het verschil tussen de woordgroep [gewerkt] en de

woordgroep [niet gewerkt] zodanig dat een adverbium als *vreemd* wel met de eerste woordgroep maar niet met de tweede kan worden gecombineerd? Het kan niet zomaar aan de aanwezigheid van *niet* liggen, want het effect in (15b) treedt ook op als we *niet* vervangen door bijvoorbeeld *vaak*, *meestal* of *vanmorgen*.

Het begin van een antwoord ligt in de observatie dat een adverbium als *vreemd* met een werkwoord gecombineerd moet worden vóór dat de argumenten van dat werkwoord toegevoegd worden. Stellen we ons het bouwen van een zin hiertoe als volgt voor. We beginnen in (16a) met het hoofdwerkwoord, bijvoorbeeld *gekeken* en voegen nieuwe elementen steeds links van de reeds aanwezige toe, eerst een adverbium als *vreemd*, daarna het argument van *gekeken*. Dit leidt uiteindelijk bijvoorbeeld tot zin (16b). Als we zoals in (16c) eerst het argument van *gekeken* toevoegen en daarna *vreemd*, krijgen we een ongrammaticale zin (16d):

- (16) a *gekeken* -> *vreemd gekeken* -> iemand *vreemd gekeken*
b Er heeft iemand *vreemd gekeken*.
c *gekeken* -> iemand *gekeken* -> **vreemd* iemand *gekeken*
d *Er heeft *vreemd* iemand *gekeken*.

De woordgroep [*gekeken*] heeft de status van predikaat en is niet af want er moet nog een argument bij. De woordgroep [*iemand gekeken*] is wel af en heeft daarom niet meer de status van predikaat, maar is zelf een argument geworden. Dit wordt geïllustreerd in (17) [kijken] kan niet als argument van *laten* optreden, [*iemand kijken*] wel:

- (17) a *Ik laat kijken.
b Ik laat iemand kijken.

De stelling is nu dat de klasse der adverbia waar *prettig* en *vreemd* toe behoren wel gecombineerd kunnen worden met predikaten, dat wil zeggen met elementen waarvan de argumenten nog niet aanwezig zijn, maar niet met argumenten, dat wil zeggen met predikaten waarvan de argumentsposities reeds zijn ingevuld.

3.2 Modificatie van zelfstandig-naamwoordgroepen

We kunnen eenvoudig toetsen of deze analyse juist is door te kijken naar de distributie van elementen als *prettig* en *vreemd* in zelfstandig-naamwoordgroepen. Het is gebruikelijk om het nomen in de zelfstandig-naamwoordgroep te beschouwen als een predikaat: een nomen is pas af en kan pas als een zelfstandige eenheid, als argument fungeren, als er minimaal een determineerder aan wordt toegevoegd:

- (18) a *Jan heeft boek gekocht.
b Jan heeft een boek gekocht.

Je zou kunnen zeggen dat de determineerder *een* bij *boek* dezelfde rol vervult als *iemand* bij *kijken*: beide veranderen een onaf predikaat in een af argument.⁵ Er zijn nu twee voorspellingen: (i) Adjectieven als *prettig* en *vreemd* kunnen wel met een nomen worden gecombineerd maar niet met een zelfstandignaamwoordgroep bestaande uit determineerder plus nomen, en (ii) Als het suffix *-genoeg* wordt toegevoegd kunnen *vreemd* en *prettig* wel aan zo'n zelfstandignaamwoordgroep worden toegevoegd. Beide voorspellingen komen uit:

- (19) a de vreemde burgemeester
b *vreemd de burgemeester
c vreemd *(genoeg) ook de burgemeester⁶

Dat het verantwoord is deze parallel tussen zelfstandignaamwoordgroepen en werkwoordgroepen te trekken blijkt als we kijken naar de distributie van elementen zoals *waarschijnlijk* en *vermoedelijk*. De overeenkomst tussen bijvoorbeeld *prettig genoeg* en *waarschijnlijk* bij werkwoordgroepen is dat ze kunnen worden toegevoegd na realisering van de argumenten van het werkwoord (20a,b). Iets dergelijks geldt voor zelfstandignaamwoordgroepen: in tegenstelling tot *prettig* kunnen zowel *prettig genoeg* als *waarschijnlijk* worden gecombineerd met een zelfstandig naamwoord dat al gecombineerd is met een determineerder:

- (20) a Er heeft prettig *(genoeg) [niemand gebeld].
b Er heeft waarschijnlijk [niemand gebeld].

5 Een type-theoretische analyse brengt de overeenkomsten en verschillen tussen het toevoegen van een determineerder aan een nomen en het toevoegen van een argument aan een werkwoord nauwkeuriger aan het licht. Een mogelijke analyse is de volgende. N(nomen) is van het type $\langle e,t \rangle$, D(determineerder) is van het type $\langle \langle e,t \rangle, e \rangle$, N vult dus de open positie $\langle e,t \rangle$ van D in en dit levert een constituent van het type e (= entiteit) op. V(erb) is (hier) van het type $\langle e,t \rangle$; het argument is van het type e . Het argument vult de open positie in het verbale predikaat en dit levert een constituent van het type t (= waarheidswaarde). De wijze waarop verbale en nominale predikaten worden bevredigd verschilt dus, evenals het resulterende type. Waar het om gaat is de volgende overeenkomst: in beide gevallen heeft de resulterende woordgroep geen open posities meer die moeten worden bevredigd.

6 Om redenen die ik niet begrijp wordt het perifere *vreemd genoeg* acceptabeler door de aanwezigheid van een focuspartikel zoals *ook* of *alleen*. Zonder focuspartikel kan het ook wel, maar dan is er focus nodig op bijvoorbeeld het zelfstandig naamwoord: *Vreemd genoeg de BURGEMEESTER werd aansprakelijk gesteld*.

- c. Prettig *(genoeg) [ook de burgemeester] zal naar het feest komen.
d. Waarschijnlijk [ook de burgemeester] zal naar het feest komen.

3.3 Extrapositie

Er is nog een overeenkomst tussen het verbale en het nominale systeem in dit opzicht. Zoals De Haan (1976) heeft laten zien kunnen adverbia links op het middenveld wel geëxtraponeerd worden, maar adverbia rechts op het middenveld niet. Dit wordt geïllustreerd in (21):

- (21) a Marie heeft niet prettig gewerkt.
b *Marie heeft niet gewerkt prettig.
c Marie heeft waarschijnlijk niet gewerkt.
d Marie heeft niet gewerkt waarschijnlijk.

Bijzonder duidelijk is dit effect in (22). Zoals de (on)mogelijke voortzetting laat zien geeft de volgorde *niet vaak* in (22a) een andere betekenis dan de volgorde *vaak niet* in (22b). Uit (22c) blijkt dat na extrapositie alleen de betekenis van (22b) overblijft.

- (22) a Marie heeft niet vaak gebeld, (* maar vaak ook wel).
b Marie heeft vaak niet gebeld, (maar vaak ook wel).
c Marie heeft niet gebeld, vaak, (maar vaak ook wel).

Net als in het verbale systeem is extrapositie van adjectieven/adverbia in het nominale systeem alleen maar mogelijk als die adjectieven/adverbia linksperifeer staan, niet als ze tussen de determineerder en het nomen staan:⁷

- (23) a Alleen die student waarschijnlijk weet het antwoord.
b Alleen die student, prettig genoeg, weet het antwoord.
c Alleen die <prettige> student <*prettig(e)> weet het antwoord.⁸

7 Voor gevallen waarbij een modificeerder verplicht gepaard gaat met komma-intonatie, zoals (22c) en (23b) wordt vaak aangenomen dat het parenthetische expressies of *afterthoughts* zijn die syntactisch los staan van de rest van de zin. Dat laatste lijkt onaannemelijk in het licht van de hier besproken verschijnselen. Het valt bijvoorbeeld niet goed in te zien waarom *vaak* in (22c) niet de betekenis van (22a) kan hebben als het los staat van de syntactische structuur van de rest van de zin.

8 De parallelle is niet volmaakt want elementen als *waarschijnlijk* en *vermoedelijk* kunnen wel tussen Determineerder en Nomen staan terwijl ze niet vóór de argumenten met een werkwoord kunnen worden gecombineerd. Ik heb geen verklaring voor dit verschil.

Het feit dat alleen de linksperifere argumentsmodificeerders geëxtraponeerd kunnen worden en centrale predikaatsmodificeerders niet valt overigens eenvoudig te verantwoorden in een Intrapositie-analyse van extrapositie zoals voorgesteld in Barbiers (1995). Volgens die analyse is extrapositie niet het resultaat van rechtswaartse (ver)plaatsing van de geëxtraponeerde modificeerder, maar van linkswaartse verplaatsing van de gemodificeerde VP (of NP). De intrapositie-analyse van de hierboven beschreven gevallen ziet er dan abstract als volgt uit:⁹

- (24) a [Modificeerder [Determineerder [Nomen]]] ->
 [[Determineerder [Nomen]], [Modificeerder [Determineerder [Nomen]]]]
 b *[Determineerder [Modificeerder [Nomen]]] ->
 [Determineerder [[Nomen], [Modificeerder [Nomen]]]]
 c [Modificeerder [Argument [Verbum]]] ->
 [[Argument [Verbum]], [Modificeerder [Argument [Verbum]]]]
 d [Argument [Modificeerder [Verbum]]] ->
 [Argument [[Verbum], [Modificeerder [Verbum]]]]

De restrictie op extrapositie kan dan geformuleerd worden als: argumenten kunnen verplaatsen (d.w.z. intraponeren), predikaten niet. Het syntactische equivalent hiervan zou kunnen zijn: maximale projecties kunnen verplaatsen (d.w.z. intraponeren), hoofden niet.

De conclusie van deze paragraaf is dat het onderscheid tussen argumentsmodificeerders en predikaatsmodificeerders inzicht geeft in de verschillende syntactische distributie van verschillende klassen adverbia en adjectieven. De functie van hulp-*genoeg* is blijkbaar om van een predikaatsmodificeerder een argumentsmodificeerder te maken. Het ligt voor de hand aan te nemen dat adverbia en adjectieven lexicaal gespecificeerd zijn als predikaatsmodificeerder, argumentsmodificeerder of beide. Het feit dat adverbia zoals *helaas* en *vermoedelijk* uitsluitend op het linkermiddenveld kunnen staan volgt dan uit hun lexicale specificatie als argumentsmodificeerder.

4. *Waarom is het genoeg?*

De laatste en moeilijkste vraag die beantwoord moet worden is waarom *genoeg* en alleen *genoeg* een predikaatsmodificeerder kan veranderen in een argumentsmodificeerder. Het is verleidelijk om te proberen de noodzaak van hulp-*genoeg* te relateren aan de betekenis van de *genoeg*-insertie constructie. In een zin als *Marie heeft prettig genoeg niet*

⁹ Het doorgehaalde deel geeft de positie van de constituent aan voor verplaatsing.

geprotesteerd wordt *prettig* toegeschreven aan de spreker: de spreker vindt het prettig dat Marie niet heeft geprotesteerd. Precies zo is het in *Marie heeft vermoedelijk niet gekeken* het vermoeden van de spreker dat Marie niet gekeken heeft. De gedachte ligt dan voor de hand dat juist *genoeg* bij sommige adverbia aanwezig moet zijn, omdat er een relatie gelegd moet worden tussen de inhoud van de zin en een oordeel van de spreker over die inhoud. Een van de eigenschappen van het woord *genoeg* is immers dat het altijd een norm of persoon oproept ten opzichte waarvan iets genoeg is.

Bij nader inzien lijkt dit echter toch niet juist te zijn. Veel van de betrokken adverbia introduceren zelf al een *experiencer* in de vorm van een voor-PP:

- (25) a Het is prettig (voor mij) dat Marie niet gebeld heeft.
 b Het is jammer (voor mij) dat Marie niet gebeld heeft.

Er is bij zulke adverbia geen *genoeg* nodig om een sprekergeoriënteerde lezing mogelijk te maken. Hulp-*genoeg* is er dus niet om een *experiencer* te introduceren.

Het valt beter te begrijpen waarom juist *genoeg* wordt geïnserteed als we kijken naar de argumentstructuur van gewoon *genoeg*:

- (26) a [Drie eieren] is genoeg [om een cake te bakken].
 b [Twee boterhammen] is genoeg [voor mij].
 c [Dit boek] is genoeg [voor Jan].
 d [Dat Marie komt] is genoeg [voor Jan].

We zien dat *genoeg* gewoonlijk een relatie legt tussen een kwantiteit en een doel. De constituent die de kwantiteit uitdrukt hoeft niet per se een kwantificeerder te zijn. Het is voldoende als een entiteit als een hoeveelheid kan worden opgevat, zoals [dit boek] in (26c). Nog abstracter is dat in (26d) waar het feit [Dat Marie komt] moet worden opgevat als een hoeveelheid. We kunnen vaststellen dat de constituent die de kwantiteit uitdrukt de status heeft van argument, waarbij de notie argument gebruikt wordt zoals hierboven: een constituent die af is, die zelf geen argumenten meer nodig heeft.

Het tweede element in de relatie, het doel, kan uitgedrukt worden door een *om*-zin (26a), of door een voor-PP (26b). Deze beide constituenten zijn predikaten, zoals (27) illustreert. Ze hebben een argument nodig om volledig te worden: [Die eieren] in (27a) en [Deze boterhammen] in (27b).

- (27) a Die eieren zijn om een cake te bakken.
 b Deze boterhammen zijn voor mij.

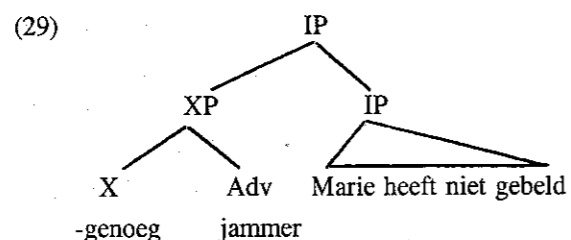
Het gewone *genoeg* legt dus een relatie tussen een kwantiteitsaanduidend argument en een doelaanduidend predikaat.

Aannemende dat hulp-*genoeg* niet wezenlijk verschilt van gewoon *genoeg*, is nu de vraag welke constituent bij hulp-*genoeg* het kwantiteitsaanduidende argument is en welke constituent het doelaanduidende predikaat. Als we zin (28a) parafaseren als in (28b), dan lijkt het erop dat [jammer] het doelaanduidende predikaat is en de rest van de zin [Marie heeft niet gebeld] het kwantiteitsaanduidende argument.

- (28) a Marie heeft jammer genoeg niet gebeld.
b 'Dat Marie niet gebeld heeft is genoeg voor het predikaat jammer'

In paragraaf 2.1 werd al geconstateerd dat hulp-*genoeg* anders dan gewoon *genoeg* geen *om*-zin of *voor*-PP bij zich neemt. Het is nu duidelijk hoe dat komt: het adverbium (zoals *jammer* in (28a)) vervult de rol van doelaanduidend predikaat, zodat deze rol niet meer beschikbaar is voor een *om*-zin of *voor*-PP.

De basisstructuur van de *genoeg*-instructie moet dan zijn zoals (29):

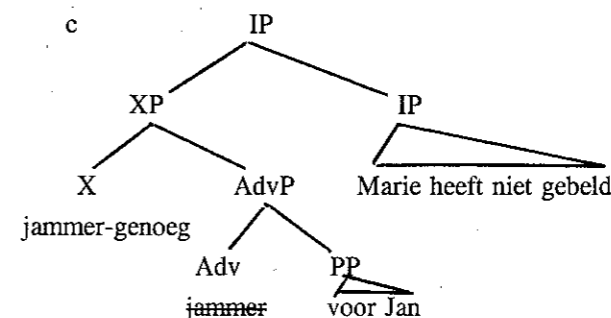

Het predikaat *jammer* is het complement van *genoeg*. Het externe argument van *-genoeg* is de IP. In essentie is hulp-*genoeg* niet anders dan gewoon *genoeg*. Wat deze constructie bijzonder maakt, is dat *genoeg* een relatie tussen een propositie en een adverbiaal predikaat legt. Overigens is het niet van belang hier of de categoriale status van het externe argument IP of VP is. Het gaat er slechts om dat XP aangehecht wordt op een niveau waarop alle argumenten van *gebeld* reeds geïnserteerd zijn, want precies dat maakt de aanwezigheid van hulp-*genoeg* noodzakelijk.

Onder de aanname dat een hoofd maar één complement kan hebben volgt uit de structuur in (29) dat de gebruikelijke complementen van *genoeg*, *om*-zinnen en *voor*-PPs, hier niet gerealiseerd kunnen worden. De juiste basisvolgorde wordt afgeleid door verplaatsing van *jammer* naar links van *genoeg*. Het is niet duidelijk waarom deze verplaatsing moet optreden, maar er is wel overtuigende evidentie voor. Ten eerste verantwoordt deze verplaatsingsanalyse het affixale karakter van *genoeg* (zie paragraaf 2.2). Ten tweede

voorspelt deze analyse correct dat een complement van het adverbium zelf rechts van *genoeg* moet staan:^{10, 11}

- (30) a Marie heeft jammer genoeg voor Jan niet gebeld.
b *Marie heeft jammer voor Jan genoeg niet gebeld.

Het belangrijkste is echter dat de aanwezigheid van *genoeg* in de structuur in (30) het mogelijk maakt adverbia zoals *jammer* langs indirecte weg te combineren met IP. Langs directe weg is onmogelijk, want IP is een argument, een constituent zonder open posities.

Blijft over de vraag waarom *voldoende* niet net als *genoeg* als hulp kan optreden. Het antwoord zou kunnen zijn dat *genoeg* gegrammaticaliseerd is tot een functioneel affix dat een adjectief of adverbium als complement kan nemen, terwijl *voldoende* een lexicale modificeerder is. Door aanhechting van *voldoende* aan adverbium of adjectief verandert er niets aan de status daarvan. Het levert een complex [*voldoende* Adv/Adj] op waarin het adverbium of adjectief het hoofd is dat de eigenschappen van het geheel bepaalt. Aangezien dit adverbium of adjectief zelf niet direct met een IP kan worden gecombineerd, kan het dat ook niet als het door *voldoende* wordt gemodificeerd. *Genoeg* daarentegen bepaalt als functioneel hoofd bovenop het adjectief of adverbium wel de eigenschappen van het hele complex [*genoeg* Adv/Adj], zoals gebruikelijk bij functionele hoofden: een DP heeft een andere distributie dan een NP, een CP heeft een andere distributie dan een IP, et cetera.

10 De aanwezigheid van de *voor*-PP hier is niet in tegenspraak met de eerdere bewering dat hulp-*genoeg* geen *voor*-PP toelaat: de *voor*-PP hoort hier bij *jammer*, niet bij *genoeg*.

11 De hier voorgestelde analyse van hoofdverplaatsing van adjectief naar suffix *genoeg* is analoog aan Corvers analyse van comparatieven en superlatieven waarbij het adjectief naar het suffix *-er* of *-st* verplaatst (Corver 1990).

5. Conclusie

Insertie van hulp-*genoeg* in zinnen als *Marie heeft vreemd genoeg niet gebeld* wordt afgedwongen door een lexicaal gespecificeerde eigenschap van de adverbia in de klasse waar *vreemd* toe behoort, namelijk dat ze alleen met predikaten (ongesatureerde constituenten) kunnen worden gecombineerd en niet met argumenten (gesatureerde constituenten). Hoewel de aanwezigheid van hulp-*genoeg* afgedwongen wordt door de syntaxis en hulp-*genoeg* op het eerste gezicht een betekenisloos functioneel element lijkt, kon worden aangetoond dat hulp-*genoeg* precies dezelfde syntactische en semantische relatie legt als gewoon *genoeg*, namelijk tussen een kwantiteitaanduidend argument en een doelaanduidend predikaat. De illusie dat hulp-*genoeg* betekenisloos is, wordt gewekt door de aard van dit argument en predikaat. Hulp-*genoeg* zegt dat een propositionele inhoud genoeg is om *prettig*, *vreemd* et cetera genoemd te worden. Gewoon *genoeg* zoals in *Jantje heeft raar genoeg gegeten om hem straf te geven* zegt dat de mate van raarheid voldoende is om Jantje straf te geven.

BIBLIOGRAFIE

- BARBIERS, S., 1995, *The syntax of interpretation*. Den Haag. (HIL Dissertations; 14).
CORVER, N., 1990, *The syntax of left branch extractions*. Tilburg. Diss. Katholieke Universiteit Brabant.
HAAN, G.J. DE, 1976, 'Regelordening en domeinformuleringen op transformaties', in: G. Koefoed & A. Evers (red.), *Lijnen van taaltheoretisch onderzoek. Een bundel oorspronkelijke artikelen aangeboden aan prof. dr. H. Schultink*. Groningen, p. 279-297.